

BU SABAH, BU AKŞAM, ÇOK ERKEN

James Baldwin cinsellik ve kimlik sorunu gibi konuları işleyen romanları, insan haklarını savunan ve ırkçılığa karşı yazılarıyla tanınır. 1924'te Harlem'de (New York, ABD) doğdu. Temizlikçi bir annenin oğluydu. Babasını hiç tanımadı. Üç yaşındayken annesinin evlendiği fabrika işçisinin soyadını aldı. Liseden mezun olduktan sonra ufak işlerde çalışırken bir taraftan da yazmaya başladı. *The New Leader*, *The Nation*, *Commentary* ve *Partisan Review* gibi dergilerde kitap tanıtım yazıları ve denemeleri yayımlandı. İlk romanı *Go Tell It on the Mountain* (*Dağlardan Duyur Onu*, YKY, 2024) 1953'te çıktı. Baldwin, Harlem'de genç bir vaiz olarak yaşadıklarını yansıtan bu kitapla hemen elde ettiği başarıyı, eşcinsel aşkı ele aldığı *Giovanni's Room* (1956, roman; *Giovanni'nin Odası*, 1964) ile pekiştirdi. 1963'te çıkan romanı *Another Country* (1962; *Kara Yabancı*, 1970; *Bir Başka Ülke*, YKY, 2005) edebi bir patlama olarak nitelendirildi. 1964'te çıkan *Nobody Knows My Name* (Adımı Kimse Bilmez) ve *Notes of a Native Son* (Yerli Bir Çocuğun Notları) öykü ve denemelerden oluşuyordu. Oyun ve çocuk kitapları da yazan Baldwin, Rosenwald, Guggenheim, Partisan Review ve Ford Vakfı gibi birçok edebiyat ödülü kazandı. 1987'de Fransa'da mide kanserinden öldü. 1960-1984 arasında birçok kez Türkiye'ye gelen Baldwin, *Tell Me How Long the Train's Been Gone* (1968; *Ne Zaman Gitti Tren*, YKY, 2007) romanını İstanbul'da yazdı. 1970'te, John Herbert'in *Of Fortune and Men's Eyes* oyununu *Düşenin Dostu* adıyla Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu'nda sahneledi. Aynı yıl fotoğrafçı Sedat Pakay bir Baldwin belgeseli hazırladı. James Baldwin'in *If Beale Street Could Talk* (1974; YKY, 2007) romanı da *Sokağın Dili Olsa* (1974) adıyla Türkçeye çevrilmiştir.

İlknur Özdemir İstanbul'da doğdu. İstanbul Alman Lisesi'ni ve Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü'nü bitirdi. Almanca ve İngilizceden çok sayıda çevirisi ve *Senin Öykün Hangisi* adlı bir öykü kitabı vardır. Michael Cunningham'ın *Saatler* adlı kitabının çevirisiyle 2000 yılında Dünya Kitap Dergisi Çeviri Ödülü'nü almıştır. Uzun yıllar yayınevlerinde genel yayın yönetmeni olarak görev yapmıştır. Halen serbest çevirmen olarak çalışmaktadır.

Başlıca çevirileri: Paul Auster: *Yalnızlığın Keşfi, Yanılsamalar Kitabı, New York Üçlemesi*; Gabriel García Marquez: *Şili'de Gizlice*; Max Frisch: *Stiller*; J. M. Coetzee: *Utanc, Petersburglu Usta*; Michael Cunningham: *Saatler*; Günter Grass: *Yengeç Yürüyüşü, Soğanı Soyarken*; Hermann Hesse: *Klingsor'un Son Yazı*; Arundhati Roy: *Küçük Şeylerin Tanrısı*; Stefan Zweig: *Satranç, Bir Kadının Yaşamından Yirmi Dört Saat*; Bruno Schulz: *Tarçın Dükkânları*; Ian McEwan: *Fındık Kabuğu, Cumartesi, Sahilde*; Ingeborg Bachmann-Paul Celan: *Kalp Zamanı*; Edith Wharton: *Keyif Evi*; Umberto Eco: *Genç Bir Romancının İtirafı*; Virginia Woolf: *Mrs. Dalloway, Kendine Ait Bir Oda, Dalgalar*; Pascal Mercier: *Lizbon'a Gece Treni*; Franz Kafka: *Milena'ya Mektuplar, Dönüşüm*; Christa Wolf: *Melekler Şehri*.

James Baldwin'in
YKY'deki kitapları:

- Bir Başka Ülke (2005)
Bundan Sonrası Ateş (2006)
Giovanni'nin Odası (2006)
Dost Mektupları (Engin Cezzar'la birlikte, mektup, 2007)
Ne Zaman Gitti Tren (2007)
Sokağın Dili Olsa (2007)
Dağlardan Duyur Onu (2024)
Şeytanı Gördüm (2024)
Bu Sabah, Bu Akşam, Çok Erken (2025)

JAMES BALDWIN

Bu Sabah, Bu Akşam,
Çok Erken

Öykü

Çeviren
İlknur Özdemir

YAPI KREDİ YAYINLARI

İçindekiler

Kaya Kütlesi •	7
Gezi •	17
Çocuk Adam •	44
Önceki Durum •	61
Sonny'nin Blues'u •	77
Bu Sabah, Bu Akşam, Çok Erken •	110
Çıkın Çölden •	154
İnsanla Tanışma •	179

Kaya Kütlesi

Evlerinin tam karşısında, iki yapı arasındaki boş bir arsada duruyordu kaya kütlesi. Toprağın altından böyle iri bir doğal kayanın çıkmasına hiç uygun bir yer değildi orası; birisi, büyük olasılıkla da Florence Hala, bir zamanlar onlara kayanın orada olduğunu ve oradan kaldırılamayacağını, kaldırılırsa yeraltındaki metronun vagonlarının paramparça olacağını, herkesin öleceğini söylemişti. Dünyanın yüzeyini ve merkezini ilgilendiren bir doğa gizemine değinen bu açıklama itiraz edilemeyecek kadar karmaşıktı, üstelik kaya kütlesine öyle gizemli bir önem yüklüyordu ki Roy orada oynamanın hakkı, hatta görevi olduğunu hissediyordu.

Öteki çocuklar her öğle sonrası okul çıkışında, cumartesi ve pazar günleriyse sabahtan akşama kadar orada görülürlerdi. Kaya kütlesinin üzerinde dövüşürlerdi. Yere sağlam basarlardı, tehlikeli ve pervasızdılar, birbirlerine saldırır, kayanın tepesinde boğuşur, bazen de toz ve çığlıklardan oluşan bir karmaşa içinde öbür tarafta gözden kaybolur, ayakları havada, baş aşağı yere inerlerdi. “Ölmeleri mucize” diyordu Roy’un annesi, ara sıra yangın merdiveninden oraya bakıyordu. “Çocuklar, oradan uzak duracaksınız, duyuyor musunuz beni?” “Çocuklar” dese de, yangın merdiveninde John’un yanında oturan Roy’un üzerindeydi gözü. “Ulu Tanrım biliyor” diye devam etti, “Tanrı’nın her günü eve yaban domuzu gibi kanlar içinde gelmenizi istemiyorum.” Roy oturduğu yerde huzursuzca kımıldandı, gözlerini sokaktan ayırmadı, sanki öyle bakarsa bir biçimde kanatları çıkacaktı. John hiçbir şey söylemedi. Zaten aslında ona söylenmemiştir bu söz: Kaya kütlesinden de korkuyordu, orada oynayan çocuklardan da.

Her cumartesi sabahı, John ile Roy yangın merdiveninde oturup aşağıdaki yasak sokağı seyrediyorlardı. Bazen anneleri arkalarındaki odada oturup dikiş diker ya da küçük kız kardeşlerini giydirir ya da bebek Paul ile ilgilenirdi. Güneş, oğlanların ve yangın merdiveninin üzerine yoğun, cömert bir umursamazlıkla vururdu; altlarında,

hepsi de günahkâr olan erkekler ve kadınlar, erkek ve kız çocuklar aylak aylak dolaşırlardı; ara sıra kilise cemaatinden biri geçer, çocukları görüp el sallardı. Onlar da ona kibarca el sallarken bir an gözleri korkardı. Kadın ya da erkek her kimse gözden kaybolana kadar gözlerini o imanlı kişiden ayırmazlardı. Günahlarından arındırılmış birinin oradan geçmesi, ne kadar idrak edemeseler de, o sokaktaki kötülüğü, orada oturdukları için kendilerinin içinde de ne kadar kötülük gizli olduğunu düşündürdü onlara; akıllarına, cumartesi günleri eve erken gelen, az sonra şu köşeyi dönüp aşağıdaki karanlık koridora girecek olan babalarını getirirdi.

Ama babaları gelip özgürlüklerine son verene kadar onlar orada, sokağı seyrederek, orada olmayı arzulayarak otururlardı. Sokağın evlerine yakın olan ucunda, Harlem Nehri'nin iki yakasını birleştirip Bronx isimli kente götüren köprü vardı; Florence Hala da orada yaşıyordu. Bununla birlikte onu gelirken gördüklerinde, köprüden değil sokağın öbür ucundan gelirdi. Bunun nedenini, çocukların aklına pek yatmasa da, yürümek istemediği için metroyla gelmiş olması olarak gösterirdi, hem Bronx'un o kısmında da oturuyordu zaten. Çocuklar Bronx'un nehrin öbür yakasında olduğunu bildikleri için halanın anlattığı bu hikâyeye hiç inanmazlardı ama babalarının ona karşı takındığı tavra öykünerek kadının az önce adını anmayı göze alamadığı günahkâr bir yerden, örneğin bir sinemadan çıktığını tahmin ederlerdi.

Yazın oğlanlar nehirde yüzerlerdi, ahşap iskeleden atlayarak ya da çöp dolu kıyıda yürüyerek girerlerdi suya. Bir keresinde Richard isimli bir oğlan nehirde boğulmuştu. Annesi onun nerede olduğunu bilmiyordu, hatta onların evine gelmişti acaba oğlu orada mı diye. Sonra, akşam vakti, saat altıda, sokaktan bir kadının çığlıkları, inlemeleri duyulmuştu; pencerelere koşup dışarıya bakmışlardı. Richard'ın annesi bağıra çağıra sokağın bir ucundan geliyordu, yüzünü göğe kaldırmıştı, gözyaşları yanaklarından aşağı süzülüyordu. Yanında yürüyen bir kadın onu sakinleştirmeye, destek vermeye çabalıyordu. Arkalarında da bir erkek yürüyordu, Richard'ın babasıydı, oğlunun cansız bedenini kollarında taşıyordu. Ne yapılması gerektiğini bilemez gibi görünen iki beyaz polis memuru da kaldırım kenarındaki su yolunda yürüyorlardı. Richard da babası da sınırlıklamdı, Richard'ın bedeni babasının kollarında

bir pamuk bebekmiş gibi yatıyordu. Kadının haykırışları bütün sokağı doldurdu; arabalar yavaşladı, içinde oturanlar gözlerini onlara diktiler; insanlar pencerelerini açıp sokağa baktılar, koş koş evlerinden çıkıp kaldırım kenarındaki su yolunda durarak seyrettiler. Sonra o küçük topluluk kaya kütesinin yanındaki eve girerek gözden kayboldu. Arkasından “*Tanrım, Tanrım, Tanrım!*” diye bağırdı anneleri Elizabeth ve camı indirip çarparak kapattı.

Bir cumartesi günü, babasının eve gelmesinden bir saat önce, Roy kaya kütesinin üzerinde yaralandı, onu eve getirirlerken avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Öncesinde Roy ile John yangın merdiveninde oturmuşlardı, anneleri de Hemşire McCandless ile çay içmek için mutfağa gitmişti. Az sonra Roy’un canı sıkılmaya başladı, John’un yanında sessiz ama huzursuz oturuyordu; John okul defterine yeni bir elektrikli lokomotif tanıtım bir gazete ilanını çizmeye başladı. Yangın merdiveninin altından geçen birkaç arkadaş Roy’a seslendiler. Roy oturduğu yerde kıpırdanmaya başladı, merdivenin çubuklarının arasından aşağıdakilere bağırdı. Sonra bir sessizlik oldu. John başını kaldırıp baktı. Roy ayağa kalkmış ona bakıyordu.

“Aşağıya ineceğim” dedi.

“Olduğun yerde kalsan iyi olur oğlum. Annem aşağıya inmeni istemiyor, biliyorsun.”

“Hemen dönerim. Gittiğimi anlamaz bile, tabii sen koşup haber vermezsen.”

“Ona haber vermeme gerek yok ki. Ya buraya gelip camdan dışarıya bakarsa?”

“Konuşuyor o şimdi” dedi Roy. İçeriye girmeye hazırlandı.

“Ama babamın eve gelmesine az kaldı!”

“O gelmeden dönerim ben. Hem sen ne diye hep böyle korkup duruyorsun ki?” İçeriye girmişti bile, döndü, pencerenin pervazına yaslanıp sabırsızca söz verdi. “Beş dakikada dönerim.”

Roy kapının kilidini dikkatlice açıp gözden kaybolurken John suratını ekşiterek gözledi onu. Bir an sonra da kaldırımında, arkadaşlarının yanında gördü Roy’u. Ona söz vermiş sayıldığı için gidip annesine Roy’un yangın merdiveninde olmadığını söylemeye cesaret edemiyordu. Tam *Unutma, beş dakika dedin!* diye bağıracaktı ki Roy’un arkadaşlarından biri yangın merdivenine baktı. John da

okul defterine çevirdi gözlerini; az sonra yine lokomotif çizimine kaptırdı kendini.

Başını defterden kaldırdığında aradan ne kadar zaman geçtiğini bilemedi ama şimdi kaya kütesinin üzerinde bir çete savaşı vardı. Yakıcı güneş altında onlarca oğlan birbirine girmişti; kayaya tırmanıyor, yumruk yumruğa dövüşüyorlardı, eskimiş ayakkabıları kaygan kayanın üzerinde kayıyordu; pırıl pırıl havayı küfürlerle ve zafer çığlıklarıyla dolduruyorlardı. Uçan silahlarla da dolduruyorlardı havayı: Taşlar, sopalar, teneke kutular, çöp, ellerine ne geçerse fırlatıyorlardı. Sonunda Roy'un da aşağıda olduğunu, kaya kütesinin üzerindeki çocuklardan birinin Roy olduğunu hatırlayana kadar John onları şaşkınlık içinde ama dalgın dalgın seyretti. Sonra da korktu; güneşin altındakilerin arasında kardeşini göremedi, ayağa kalkıp yangın merdiveninin korkuluğuna yaslandı. O sırada Roy kayanın öbür tarafında ortaya çıktı, John onun gömleğinin yırtılmış olduğunu gördü, gülüyordu Roy. Kayanın tepesine varana kadar tırmandı. Sonra bir şey, boş bir teneke kutu havadan uçarak geldi, Roy'un alınına, tam gözünün üstüne çarptı. Bir anda Roy'un yüzünün bir yanı kana bulandı, oğlan yere düştü, yüzüstü aşağı yuvarlandı. Bir an ne kimse kıpırdadı ne de bir ses duyuldu, durma noktasına gelen güneş sokağın, kaldırımın ve durakalmış çocukların üzerinde kaldı. Sonra biri çığlık attı ya da bağırды; çocuklar sokağın öbür ucuna, köprüye doğru kaçışmaya başladılar. Yerde yatansa, solukları düzene girince ve başının kanadığını hissedince haykırmaya başladı. "Anne! Anne!" diye bağırان John evin içine koştu.

"Merak etme, merak etme" diyordu Hemşire McCandless, kararlılık, daracık, sallantılı basamaklardan aşağı koşarlarken, "merak etme. Ara sıra hırpalanmayan oğlan çocuğu daha dünyaya gelmemiştir. *Yarabbi!*" Hızla güneşe çıktılar. Adamın biri Roy'u yerden kaldırmıştı, çocuğu kucaklamış onlara doğru geliyordu. Bir iki oğlan kapı eşiklerinde sessizce oturuyordu; sokağın her iki ucunda çocuklar gruplar halinde durmuş bakıyordu. "Yarası çok kötü değil" dedi adam, "gerçekten kötü yaralanmış olsaydı çıkardığı ses böyle olmazdı."

Elizabeth titreyerek Roy'u almak üzere uzandı ama daha iri, daha sakın olan Hemşire McCandless çocuğu adamdan aldı, sırtına attı,

eskiden pamuk çuvalını da sırtına böyle atmış olabilirdi. “Tanrı seni kutsasın” dedi adama, “Tanrı seni kutsasın, evladım.” Roy hâlâ çığlık çığlığa bağırıyordu. Hemşire McCandless’in arkasında duran Elizabeth çocuğun kanlı yüzüne dikmişti gözlerini.

“Yüzeyde kalmış yara” diyordu adam durmadan, “sadece derisi yarılmış, o kadar.” Kaldırımdan geçip eve doğru gidiyorlardı. John gözlerini onlara dikmiş bakan çocuklardan artık çekinmeden, babasının gelip gelmediğini görmek için köşeye göz attı.

Eve çıkınca, ağlayan Roy’u susturdular. Kanı temizlerken tam sol kaşının üzerinde, derine inmeyen, çentikli yarayı gördüler. “Tanrım, merhamet et” diye mırıldandı Elizabeth, “iki üç santim daha aşağıdan olsa gözüne gelecekti.” Kaygıyla saate göz attı. “Gerçekten de öyle” dedi Hemşire McCandless, bir yandan sargı bezleri ve tentürdiyotla uğraşırken.

“Aşağıya ne zaman indi?” diye sordu sonunda Elizabeth.

Hemşire McCandless, başı sarılan Roy’un ses çıkarmadan yattığı kanepenin baş tarafındaki koltuğa oturmuş, yelpazeleniyordu. Bir an durup dikkatle Roy’a baktı. John pencerenin yanında durmuştu, gazete ilanı ve çizdiği resim elindeydi.

“Yangın merdiveninde oturuyorduk” dedi. “Tanıdığı birkaç çocuk ona seslendi.”

“Ne zaman?”

“Beş dakikada dönerim dedi Roy.”

“Aşağıya indiğini bana neden söylemedin?”

John defterini sıkı sıkı tutan ellerine baktı, annesine yanıt vermedi.

“Oğlum” dedi Hemşire McCandless, “annenin sana ne söylediğini duyuyor musun?”

John annesine baktı, aynı cümleyi tekrarladı:

“Beş dakikada dönerim dedi.”

“Beş dakikada dönerim demiş” dedi Hemşire McCandless küçümseyerek, “bana hiç de doğru yanıtımış gibi gelmiyor. Evin erkeği sensin, senden küçük kardeşlerine bakmak senin görevin; kaçıp gitmelerine ve neredeyse ölmelerine göz yumamazsın. Ama bence” diye ekledi, koltuktan kalkarken elindeki karton yelpazeyi bıraktı, “babam sana gerçeği söyletir. Annem sana çok yumuşak davranıyor.”

John ona değil, kadının kalkmış olduğu koyu kırmızı renkli, ortası çökmüş koltuktaki yelpazeye bakıyordu. Yelpazenin üzerinde bir saç kremi reklamı vardı, saçları pırıl pırıl esmer bir kadınla bebeği birbirlerine neşeyle bakıyorlardı.

“Tatlım” dedi Hemşire McCandless, “ben artık gideyim. Belki akşam geç vakit uğrarım. Bu gece Bekleme Töreni’ne gelmezsin sanırım, değil mi?”

Bekleme Töreni, her cumartesi gecesi kilisede kutsanmışları güçlendirmek ve cemaati pazar günü Kutsal Ruh’un gelişine hazırlamak için dua edilen toplantıydı.

“Sanmıyorum” dedi Elizabeth. Ayağa kalktı, Hemşire McCandless’la yanaktan öpüştüler. “Ama dualarında beni sakın unutma.”

“Unutmayacağım, emin ol.” Eli kapının tokmağında bir an durdu, Roy’a bakıp güldü. “Zavallı adamcık” dedi, “yangın merdiveninde oturmak *artık* ona yetecektir herhalde.”

Elizabeth de güldü. “Bu ona ders olacaktır. Sence bu yara izi kalır mı?” diye sordu, hâlâ gülümsese de gergindi.

“Yok canım” dedi Hemşire McCandless, “sıyrık sadece. İnan ki Hemşire Grimes, sen çocuktan betersin. Birkaç hafta geçsin, bak bakalım yara izi görebilecek misin. Hadi sen ev işlerine devam et tatlım, Tanrı’ya da şükret daha kötüsü olmadı diye.” Kapıyı açtı, merdivende ayak sesleri duyuldu. “Sanırım Peder geliyor” dedi Hemşire McCandless sakin bir sesle. “Bahse girerim ki kıyameti koparacak.”

“Belki de Florence’tır gelen” dedi Elizabeth. “Bazen bu saatlerde gelir buraya.” Eşikte durup baktılar, ayak sesleri bir alt katın sahanlığına gelip sonra onların katına tırmandı. “Yo” dedi Elizabeth o zaman, “Florence’in yürüyüşü değil bu. Gelen Gabriel.”

“Öyleyse ben gideyim de kafasını buna biraz hazırlayayım” dedi Hemşire McCandless. Bunları söylerken Elizabeth’in elini sıktı, arkasından kapıyı aralık bırakarak koridora çıktı. Elizabeth ağır adımlarla odaya döndü. Roy ne gözlerini açıyor ne de kımlıyordu ama annesi onun uyumadığını biliyordu; babasıyla teması mümkün olan en son âna kadar geciktirmek istiyordu. John gazeteyle defterini masaya bıraktı, ayakta durup masaya dayanarak dik dik annesine baktı.

“Benim suçum değildi” dedi. “Aşağıya inmesini engelleyemedim.”

“Hayır” dedi Elizabeth, “senin tasalanmana gerek yok. Babana gerçeği anlat, yeter.”

John gözlerini ona dikti, Elizabeth pencereye dönüp sokağa baktı. Hemşire McCandless ne diyordu? O sırada yatak odasından Delilah'nın incecik sesiyle ağladığı duyuldu, Elizabeth arkasına döndü, kaşlarını çatarak hem yatak odasına hem de hâlâ açık duran kapıya baktı. John'un gözlerinin üzerinde olduğunu biliyordu. Delilah ağlamaya devam ediyordu, *artık ağlamayacak yaşa geldi bu kız*, diye düşündü Elizabeth, kızmıştı, Delilah'nın Paul'ü uyardırmasından korkarak telaşla yatak odasına gitti. Kızı sakinleştirip tekrar uyutmaya çalıştı. O sırada ev kapısının açıldığını ve kapatıldığını duydu, epey gürültü çıkınca Delilah iyice yükseltti sesini, bıkkınca iç geçiren Elizabeth çocuğu kucağına aldı. Onun ve Gabriel'in çocuğu; onun ve Gabriel'in çocukları: Roy, Delilah, Paul. Sadece John'un bir adı yoktu ve bir yabancıydı o, annesinin günahkâr günlerinin değişmez kanıtı olarak hayattaydı.

“Ne oldu?” diye sordu Gabriel. İri cüssesiyle odanın orta yerinde durmuş, Roy'un yattığı kanepeye bakıyordu, siyah yemek kutusu elinde sallanıyordu. John da tam önünde duruyordu Gabriel'in, Elizabeth'in şaşkın gözleri John'u sanki Gabriel'in hemen altında, yumruğunun altında, ağır ayakkabısının altında görüyordu. Çocuk, adama büyülenmiş gibi ve dehşet içinde bakıyordu; Elizabeth küçüklüğünde, doğduğu şehirde, havlayan köpeklerin karşısında tavşanların böyle donup kaldıklarını görmüştü. Gabriel'in yanından koşarak geçip kanepeye gitti, kollarındaki Delilah'nın ağırlığını bir kalkanın ağırlığı gibi hissediyordu, Roy'un tepesine dikildi, “Telaşlanacak bir şey yok Gabriel” dedi. “Benim arkam dönükken bu çocuk gizlice aşağıya inmiş, birazcık yaralanmış. Şimdi iyi ama.”

Roy da Elizabeth'in sözlerini doğrularcasına gözlerini açtı, babasına ciddi ciddi baktı. Gabriel yemek kutusunu takırdatarak yere bıraktı, kanepenin yanında yere çömeldi.

“Kendini nasıl hissediyorsun evlat? Neler olduğunu anlatır mısın babana?”

Roy bir şey söylemek için ağzını açtı, sonra paniğe kapılıp ağlamaya başladı. Babası omzunu tuttu.

“Ağlama. Babanın küçük erkeğisin sen. Anlat babana neler olduğunu.”

“Aşağıya inmiş” dedi Elizabeth, “orada ne işi vardı, sonra da kaya kütesinin üzerinde oynayan kötü çocuklarla kavgaya tutuşmuş. Olan bu işte, talihi varmış ki daha kötüsü olmamış.”

Gabriel ona baktı. “Bırak da çocuk kendisi yanıt versin bana, olmaz mı?”

Elizabeth ona aldırmadan ama daha yumuşak bir sesle devam etti: “Alnı yarılmış ama kaygılanacak bir şey yok.”

“Doktor çağırdın mı? Kaygılanacak bir şey olmadığını nereden biliyorsun?”

“Doktorlara harcayacak paran var mı? Hayır efendim, doktor çağırmadım. Yarasının kötü olup olmadığını anlayacak kadar sağlam benim gözlerim. Ödüş patladı o kadar, Tanrıya dua et de bu ona ders olsun.”

“Şimdi senin çenen düştü” dedi Gabriel, “ama az sonra benim söyleyecek çok lafım olacak. Bütün bunların olduğu sırada şu gözlerin neyle meşguldü, onu bilmek istiyorum.” Yaşla dolu gözlerini iri iri açarak, sessizce, hiç kımıldamadan, içini çekerek yatan Roy’a döndü. Babası ona dokununca o yüksekliği, ayaklarının altındaki sivri, kaygan kayayı, güneşi, güneşin patlamasını, kendisinin karanlığa gömülüşünü ve tadı tuzlu kanını hatırlamıştı çocuk; babası alnına dokununca da olduğu yerde büzüldü, çılgılık atmaya başladı. “Sakin ol, sakın ol” diye mırıldandı babası, titriyordu, “sakın ol. Ağlama. Babacığın canımı acıtmayacak, sadece şu sargıyı görmek istiyor, bakalım bu küçük adama ne yapmışlar.” Ama Roy çılgılık atmayı sürdürdü, sakinleşmiyordu, Gabriel da çocuğun canını daha fazla acıtmaktan korkarak sargıyı kaldırmayı göze alamadı. Öfkeyle Elizabeth’e baktı: “O çocuğu kucağından indirip bana yardım edemez misin bu oğlan için? John, bebeği annenden al; ikinizde de akıl fikir yok gibi.”

John Delilah’ı aldı, bebekle birlikte gidip koltuğa oturdu. Annesi Roy’un üzerine eğildi, kıpırdamaması için tuttu onu, Gabriel ise dik-katle –ama Roy’un çılgınlıkları devam ediyordu– sargıyı kaldırıp yaraya baktı. “Görüyorsun” dedi Elizabeth sonunda, “ölecek filan değil işte.”

“Ölmemesi senin suçun değil tabii.” Elizabeth ile Gabriel bir an konuşmadan birbirlerini süzdüler. “Neredeyse bir gözünü kaybe-

diyormuş. Kuşkusuz, onun gözleri seninkiler kadar büyük değil, bu nedenle pek önemi olmadığını düşünüyorsun herhalde.” Bunu duyan Elizabeth’in yüzü gerildi. Gabriel gülümsedi. “Tanrım, başla” dedi, “doğru davranmayı öğrenebilecek misin acaba, ne dersin? Bütün bunlar olurken sen neredeydin? Onun aşağı inmesine kim izin verdi?”

“Aşağıya inmesine kimse izin filan vermedi, kendi inmiş. Aynı babasının kafası, eğilmeden önce kırılması gerekiyor. Ben mutfaktaydım.”

“Johnnie neredeydi?”

“Buradaydı.”

“Nerede?”

“Yangın merdiveninde.”

“Roy’un aşağıda olduğunu bilmiyor muydu?”

“Sanırım.”

“Sanırım da ne demek? Boşuna mı seninkiler gibi koca koca gözleri var?” John’a baktı. “Oğlum, kardeşinin aşağıya indiğini gördün mü?”

“Gabriel, Johnnie’yi suçlamaya çalışmanın anlamı yok. Sen de pekâlâ biliyorsun ki, Roy’u yola getirmekte sen zorlanıyorsan abisini hiç dinlemez. Beni bile pek dinlemiyor.”

“Roy’un aşağıya indiğini annene neden söylemedin?”

John yanıt vermedi, gözlerini Delilah’ın üzerindeki battaniyeye dikmişti.

“Oğlum, duyuyor musun beni? Kayışımın tadına baktırayım mı sana?”

“Hayır, baktırmayacaksın” dedi Elizabeth. “Bu çocuğa kayışınla vurmuyacaksın, bugün böyle bir şey yapmayacaksın. Roy’un şimdi orada öyle yatmasının tek suçlusu sensin, sensin çünkü onu öyle şımarttın ki canının istediğini yapacağını, hepsinin yanına kâr kalacağını düşünüyor. Şunu söyleyeyim sana, çocuk böyle yetiştirilmez. Daha iyi biri olmana yardım etsin diye Tanrı’ya dua etmiyorsun, Tanrı onun canını bugün almadığı için ileride çok ağlayacaksın.” Titriyordu Elizabeth. Görmeyen gözlerle John’a doğru gitti, Delilah’yı ondan aldı. Dönüp Gabriel’a baktı, Gabriel doğrulmuştu, kanepenin yanında durmuş Elizabeth’e bakıyordu. Elizabeth onun gözlerinde sadece öfke görmedi, ki görseydi de şaşırmazdı;